

Α. ΛΕΚΑΤΣΑ

Τὴν ἐπιγραφὴν

1852

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΛΟΓΟΣ
ΠΕΡΙ ΟΜΟΝΟΙΑΣ

Συνταχθεὶς

ΥΠΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΛΕΚΑΤΣΑ

ΙΘΑΚΗΣΙΟΥ

Καὶ ἀφιερθεὶς

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΑΣ ΤΟΥ.

13/10/96
mmp

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΡΜΗΣ

Α. Τερζάκη καὶ Θ. Ρωμλίου.

1852.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΟΜΑΧΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
1927

Πρὸς τοὺς Συμπολίτας μου.

Ἴδου εἰς φῶς, Συμπολίται, ὁ λόγος, τὸν ὁποῖον
πρὸ ἐνὸς ἔτους συνέταξα, διὰ νὰ ἐκφωνήσω ἐπ' ἐκ-
κλησίας, ἐὰν δὲν ἐμποδιζόμην, ὡς ἤξεύρετε, ἀπό-
τινας καλοὺς πατριώτας, ὑποστήσαντας μὲν θρα-
συδείῳ παρὰ τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀρχῇ, ὅτι ἐκ
τοῦ λόγου ἐμελλον δῆθεν νὰ διεγερθῶσιν ἀνησυχίαι
καὶ ταραχαί, κρύψαντας δὲ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν, ὅτι
ἐφοβοῦντο μὴ ναυαγήσωσιν ἐξ αὐτοῦ τὰ φιλά-
δελφα σχέδιά των!

Ἐκδίδω τὸν λόγον. Ἀφ' ἐνὸς μὲν, διὰ νὰ ὑπακού-
σω εἰς τὰς ἐπανειλημμένας πρὸς δημοσίευσιν αὐτοῦ
ἀδελφικὰς προτροπὰς σας. Ἀφ' ἐτέρου δὲ, ὅπως ἐν-
τεῦθεν ἴδωσι πάντες καὶ πεισθῶσι·

α. Ὅτι ὁ λόγος ἐκ τῆς Γραφῆς ἀπορρέων, ἔπρεπε
νὰ ᾗναι διδακτικὸς καὶ ὠφέλιμος.

β. Ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ λόγῳ ὑπάρχει ἀφ' ὅσα δι-
καίως ἐμελλον νὰ προκαλέσωσι τὴν ἀστυνομικὴν
ἐπιτήρησιν, εἰς ἣν ἀδίκως ὑπεβλήθη συνειρία χα-
μερπῶν εἰσηγήσεων· καὶ

γ. Ὅτι πνεῦμα ἀγενές, πνεῦμα φιλαρχον δὲν
ὑπηγόρευσε τοῦ λόγου τὴν σύνταξιν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

A1 22.Φ3.0001

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Θέλω καὶ γὼ, συμπολιταί, καὶ νὰ διώκω πάν-
τοτε ἐκ τῶν ἐνόντων ὀφείλω τὸ συμφέρον τῆς
πατρίδος. Ἀλλὰ διὰ τῶν λόγων μου, ἐνθυμεῖσθε
βεβαίως, ὅσοι μὲ ἤκούσατε, ἄλλο δὲν ἐζήτησα κατὰ
πάντα παρὰ τὴν βελτίωσιν καὶ πρόοδον τῆς ἡθι-
κῆς καταστάσεώς μας· ἥτις μόνη δύναται νὰ βελ-
τιώσῃ καὶ νὰ προάξῃ τὴν πολιτικὴν τύχην μας.

Περὶ πραγμάτων πάντοτε ἐλάλησα καὶ οὐδέ-
ποτε περὶ προσώπων. Τὰ πράγματα πάντοτε ἐπι-
καλοῦμαι συμμάχους εἰς ὅσα λέγω, καὶ ὑπὸ τοῦ-
των ἀγαπῶ νὰ φωτίζωμαι εἰς τὰς σκέψεις μου,
βαθέως εὐγνωμονῶν εἰς ἐκείνους τοὺς συμπολίτας·
οἵτινες τὰ κοινὰ περὶ πολλοῦ ποιούμενοι· ἔλθωσι
διὰ τοῦ λόγου νὰ διορθώσωσι τὰ σφάλματά μου, νὰ
ἀναπληρώσωσι τὰς ἐλλείψεις μου, ὁδηγοῦντες οὕτω
καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς ἀρχομένους εἰς τὴν
πλήρη ἀλήθειαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐγὼ ἴσως ἀπε-
πλανήθην.

Χαίρετε!

Ὁ συμπολίτης σας.

Α. ΛΕΚΑΤΣΑΣ.

ΛΟΓΟΣ

Περὶ ὁμονοίας.

«Εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν
τίς καθ' ἡμῶν;»

§. 1. Δύο εἰσὶν, ἀδελφοί, τὰ μεγαλύτερα, τὰ ἱερώ-
τερα τοῦ Χριστιανοῦ καθήκοντα· τὸ καθήκον τῆς ἀγάπης,
τὴν ὁποίαν οὗτος ὀφείλει πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὸ καθήκον
τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ὀφείλει πρὸς τὸν πλησίον· τὸ
πρῶτον διὰ τῆς πρώτης, καὶ τὸ δεύτερον διὰ τῆς δευτέ-
ρας ἐντολῆς τοῦ Σωτῆρος παραγγελλόμενα· ἀμφοτέρω
περιεκτικὰ ὅλων τῶν ἄλλων, ὅσα συγκροτοῦσι τὴν Εὐαγ-
γελικὴν διδασκαλίαν, ἀφ' ἧς μόνος πηγάζει ἡ ὑγιὲς ἡθικὴ,
καὶ ἐκ ταύτης πᾶσα καλὴ νομοθεσία· ἥτις διαγράφουσα
τὰς ποικίλας σχέσεις τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ἐξασφαλί-
ζει τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ τοῦ ἀρχο-
μένου, ἥτοι τοῦ Λαοῦ καὶ τῆς Κυβερνήσεως.

§. 2. Σὰς λέγω εἰλικρινῶς, ἀγαθοὶ Συμπολίται, οἳ τε
παρόντες καὶ ἀπόντες. Οὐδέποτε ἤθελον τολμήσῃ νὰ πα-
ρουσιασθῶ ἐπ' ἐκκλησίαις, ἐνώπιον τοῦ ἀοράτου Θεοῦ, τὰ
πάντα ἐφορῶντος καὶ ἐποπτεύοντος, ὑπὸ τὰ ὅμματα τῆς
Ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ὅλοι ὀφείλομεν νὰ σεβώμεθα, ἔμ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

προσθεν ἀνδρῶν πεπαιδευμένων, θεωρία καὶ πείρα δια-
πρεπῶς κεκοσμημένων, κατέναντι ἀκροατηρίου εὐσεβοῦς
καὶ νοήμονος, διὰ τὰ ὁμιλήσω· ἐὰν δὲν ἐγκαρδιούμην
ἀπὸ τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης· ἐὰν δὲν ἤμην
ἐν συνειδήσει πεπεισμένος, ὅτι ἐντὸς τῶν δυνάμεών μου
ζητῶ νὰ ἐκπληρώσω τὸ πρὸς ὑμᾶς χρέος μου· ἐὰν δὲν
μ' ἔλεγεν ἡ συνείδησις ὅτι σιωπῶν, ἤθελον τὸ ἀθετήσῃ,
κατακρινόμενος ὡς ἔξαρκος τῶν καθηκόντων μου, ὡς κω-
φαίνων εἰς τὴν γοεράν φωνὴν τοῦ πλησίον, ὡς παραβαίνων
ἐπομένως τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

§. 3. Ἐντεῦθεν, ἀδελφοί, ὁρμώμενος ἔρχομαι σήμερον
νὰ ἐξετάσω μεθ' ὑμῶν τὴν κατάστασιν τοῦ πλησίον· ἐν-
νοῶ τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος, ἀσθενούσης· ἔτι, ὡς μὴ
ὄφελε, τὴν δεινοτάτην ἀσθένειαν, τὴν διχοστασίαν, τὴν
μητέρα ταύτην τῆς φθορᾶς, λέγων μετὰ παρρησίας ὅτι
φρονῶ καὶ γὰρ ὁ ἐλάχιστος μεταξὺ πάντων ἀδελφός Σας, καὶ
ποῖαν θεραπείαν εὕρισκω λογικῶς δυνατὴν νὰ θεραπεύσῃ
τὰς καίρις πληγὰς μας, καὶ νὰ βελτιώσῃ τὴν πολιτικὴν
τύχην μας· θεραπείαν, Συμπολίται, οὐράνιον· θεραπείαν,
τὴν ὅποیان ὅλοι γνωρίζομεν, ὅλοι διδάσκομεν· ἀλλὰ τὴν
ὅποیان ἐξ ἀδίκου περιφιλαυτίας οὐδέποτε νὰ μεταχειρι-
σθῶμεν πρὸς σωτηρίαν μας ἠβελήσαμεν. Διὰ τοῦτο πα-
ρακαλῶ νὰ ἐπιστήσητε τὴν ἀδελφικὴν προσοχήν σας, εἰς
ἣν ὁ λόγος ἀφιερόνεται.

§. 4. Οὐδεμία, ἀγαπητοί, κοινωνία, μεγάλη ἢ μικρά,
δύναται νὰ σχηματισθῇ καὶ νὰ ὑπάρξῃ πολιτικῶς, ἐὰν
δὲν σχηματισθῇ καὶ δὲν προϋπάρξῃ ἀρχήτερον ἠθικῶς.
Τὸ πολίτευμα πάσης κοινωνίας ἐστάθη πάντοτε τόσον
εὐτυχὲς ἢ ἀτυχές, ὅσον ὁ ἐν αὐτῇ πολίτης ἐχρημάτισεν
ἠθικός ἢ φαῦλος· τοῦτο βεβασιούμεθα ὑπὸ τῆς ἱστορίας·

καὶ ἐξηγοῦμαι καθαρώτερα. Ποτὲ δὲν δυνάμεθα νὰ γεί-
νωμεν ὠφέλιμοι ἄρχοντες, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἀπο-
δειχθῶμεν καλοὶ πολῖται. Ποτὲ δὲν παρέχομεν ἐγγυήσεις,
ὅτι δυνάμεθα νὰ διαπρέψωμεν εἰς τὸν δημόσιον βίον, ἐὰν
δὲν φανῶμεν προλαβόντως, ὅτι διεκρίθημεν εἰς τὸν ἴδιον,
τουτέστιν, εἰς τὰς πρὸς τοὺς συμπολίτας ἰδιωτικὰς σχέ-
σεις μας, μαρτυρηθέντες τῇ ἐξασκήσει τῶν καλῶν ἔργων
φιλάδελφοι, ἀληθεῖς χριστιανοί, πρῶτα ποιῶντες, εἶτα
διδάσκοντες, «ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν» κατὰ τὸν Ἀπό-
στολον, ἔργῳ, οὐ λόγῳ τοὺς ἄλλους ὑπὲρ ἡμῶν πεί-
θοντες, ἐργάται τέλος πάντων τῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἠθικῆς
γνωρίζομενοι. Ἡ χρηστότης τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου συνοδευο-
μένη ἀπὸ τὴν ἀπαιτουμένην εἰδικὴν ικανότητα εἰς τοῦτον
ἢ ἐκείνον τὸν κλάδον τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας, δύναται
μόνη νὰ δεικνύῃ τοὺς ὑποψηφίους εἰς τὰ διάφορα ἀξιώ-
ματα τῆς Πατρίδος. Οἱ δύο οὗτοι χαρακτῆρες τῆς χρη-
στότητος καὶ ικανότητος, τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα τοῦ
νοῦς καὶ τῆς καρδίας ἀποτελοῦσιν εὐλόγως τὴν διπλὴν,
οὕτως εἰπεῖν, κλεῖδα, δι' ἧς δύναται ὁ πολίτης νὰ ἀνοίγῃ
τὴν θύραν τῆς Πολιτείας.

§. 5. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἰδιωτικὸς βίος παρίσταται τὸ
μόνον ἐχέγγυον τοῦ δημοσίου βίου, ποῦ χρεωστεῖ, σὰς
ἐρωτῶ, νὰ στηρίζηται; Ποία εἶναι ἡ ἀρχή, ἀφ' ἧς οὗτος
πρέπει νὰ ἀναχωρῇ; Ποῖον τὸ τέλος πρὸς ὃ νὰ τείνῃ
ὀφείλει; Ἐλθωμεν βαθμῶδὸν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τριῶν
τούτων ἐμβριθῶν ζητημάτων.

§. 6. Ἐμπρώτοις, ποῦ πρέπει νὰ στηρίζηται ὁ ἰδιωτι-
κὸς βίος; Βάσις, ἀδελφοί, καὶ στήριγμα τοῦ ἰδιωτικοῦ
βίου εἶναι ἡ κατὰ τοὺς παλαιοὺς λεγομένη παιδεία, καὶ
καθ' ἡμᾶς ἡ καλὴ ἀνατροφή. Τοῦτο πάντες γινώσκομεν.

Εἰς τὴν ἀνατροφὴν ἀντανακλῶσιν ὁμολογουμένως ὅλαι αἱ καλαὶ ἢ κακαὶ πράξεις τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς. Οὐδέποτε δὲ ἀνατροφή δύναται νὰ ᾖ καὶ νὰ λέγεται καλὴ, ἐὰν δὲν ἔλκῃ τὰς πηγὰς τῆς ἀπὸ τὴν ὑγιᾶ ἠθικῆς, ἐὰν δὲν ᾖ καὶ ταύτης ἀπόρροια. Τώρα ἐρωτῶ. Δίδεται ἠθικὴ πληρεστέρα, μᾶλλον ἀγαθοποιὸς παρὰ τὴν ὁποῖαν διδάσκει ἡ ἀγία καὶ ὁρθόδοξος ἡμῶν Θρησκεία διὰ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, διὰ τῶν ἀποστολικῶν Ἐπιστολῶν καὶ κανόνων, διὰ τοσούτων ἄλλων λαμπρῶν συγγραμμάτων ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας; οἵτινες πάντες δοχεῖα τίμια τοῦ παναγίου πνεύματος καταστάντες, θεοὶ κατὰ χάριν διὰ τῆς πίστεως χρηματίσαντες ἡρμηνεύσαν συνοδικῶς καὶ ὁρθοδόξως διετράνωσαν, ὅσα ὁ νόμος προεῖπε καὶ ἡ χάρις ἐπλήρωσεν; Ὑπάρχει ἠθικὴ ὑγιεστέρα ταύτης, φιλανθρωποτέρα; ὅχι δὲν ὑπάρχει; ἀδελφοί μου, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἴσως ἄλλοι μᾶς εἰπωσι, πάντοτε οὐκ εὐφυῶς; τί; ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Ἀμερικὴν, εἰς ὅλην ἐν γένει τὴν ἐσπερίαν Εὐρώπην, ἔπου τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰ εὐεργετικὰ νάματα διαχέονται, ἡ ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ κατάστασις αὐτῶν τῶν τόπων διατελοῦσιν ὁμολογουμένως τελειότεραι τῆς ἡμετέρας. Δὲν ἀντιτείνω μέχρι τινός. Ἀλλὰ μὴ τοῦτο λέγῃ, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα τῆς Δύσεως πιστεύει ὁρθότερα τῶν Ἀνατολικῶν; Ἄπαγε τῆς βλασφημίας! Τὸ δυτικὸν πνεῦμα, ἀπὸ τοῦ σχίσματος, διαιρεθὲν καὶ ὑποδιαιρεθὲν καὶ καθημερινῶς διαιρούμενον, βαδίζει ἐνθα φυσικὰ τὸ φέρει ὁ δρόμος τῆς διαιρέσεως; δὲν εἶναι χρεῖα νὰ εἰπωμεν περὶ σόφτερα. Πόθεν λοιπὸν τὸ παρὰ τοῖς δυτικοῖς ἐν τε τῇ ἠθικῇ καὶ πολιτικῇ τελειότερον; Τὸ γνωρίζετε. Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τυχόντες δεξιῶν περιστάσεων αὐτονομίας ἡδυνή-

θησάν πως νὰ εἰσάξωσιν εἰς τὰ ἔθνη καὶ τὸ πολίτευμα τὰς ἀρχὰς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, καὶ ὅσον αὐτοὶ ταύτην ἀντελήφθησαν. Τὸ δὲ ἡμέτερον ἔθνος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου, κύψαν, κρίμασιν, οἷς εἶδε Κύριος, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ὀθωμανικῆς δουλείας, ἐκοίτετο νεκρὸν πολιτικῶς ἐπὶ τέσσαρας περίπου αἰῶνας, καὶ ἠθικῶς ὀλίγον ἐθαίνετο, ἐπαναπαυόμενον εἰς τὰ ἐν αὐτῷ στοιχεῖα τῆς θεόθεν προωρισμένης ἀναστάσεώς του, δι' αὐτῶν εἰς ταύτην ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ τῶν σοφῶν του, διηνηκῶς παρασκευαζόμενον. Ἡμεῖς πάλιν οἱ Ἑπτανήσιοι, τὸ πολλοστημόριον τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἄλλοτε ὑπὸ μίαν, καὶ ἄλλοτε ὑπὸ ἄλλην προστασίαν διατελοῦντες, δὲν ἡδυνήθημεν οὔτε ἡμεῖς ἔθνικῶς νὰ ἀνπτυχθῶμεν, καὶ νὰ μορφώσωμεν ἰδίαν ἠθικὴν, ἰδίαν πολιτικὴν, κατὰ τὸ ἐξαιρέτως φιλάνθρωπον πνεῦμα τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Θρησκείας, διοικούμενοι πάντοτε μεδιάρρορα ἔθιμα, καὶ συγκεχυμένα πολυειδῆ λείψανα τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐπὶ διαφόρους περιόδους ξένων ἀρχόντων μας, τῶν λεγομένων οἰονεὶ προστατῶν μας. Ἰδοὺ ἂν δὲν σφάλλω τὸ αἴτιον δι' ὃ ἡ Δύσις φαίνεται πως προέχουσα ἡμῶν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν. Ἡ ὑπεροχὴ ὅμως αὕτη δὲν συνίσταται, καθὼς βλέπετε εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ γεννᾶται ἐκ περιστάσεων, τὰς ὁποίας σήμερον οὕτως καὶ αὖριον ἄλλως ἡ θεία Πρόνοια διευθύνει καὶ οἰκονομεῖ κατὰ τὰς ἀνεξιχνίαστους βουλὰς τῆς πρὸς τὸ ἀπώλυτον συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅθεν βλέπομεν, ὅτι ἡ ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ κοινωνία τῆς Ἀνατολῆς περικοσμεῖται μόνῃ καὶ καταγλαΐζεται ἐν τῷ πανφώτῳ οὐρανίῳ χιτῶνι τῆς θρησκευτικῆς ἐνότητος, προωρισμένη δι' ὑγιούς φιλοσοφίας, διὰ τελειοτέρας ἠθικῆς, διὰ φιλανθρωποτέρας πολιτικῆς, διὰ

πάσης ἄλλης λαοσφύου ἐπιστήμης καὶ τέχνης νὰ συντε-
λέσῃ διαφερόντως εἰς τὸν μέλλοντα κλῆρον τῆς ἀνθρω-
πότητος. Ὅστις δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲν πείθεται, ἄς
ἀναγνώσῃ τὰ περὶ χριστιανικοῦ δόγματος θεολογικά συγ-
γράμματα καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν πρὸ τοῦ σχίσματος δυτικῶν
Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας· ἃς λάβῃ εἰς χεῖρας τὸν ὑπὸ τοῦ
αἰδίου Εὐγενίου ἐλληνιστὶ μεταφρασθέντα καὶ σχολια-
σθέντα περιώνυμον διὰ τὴν κριτικὴν αὐτοῦ Ζοιρνηκάβιον,
θέλει εὑρεῖ ἐν τούτοις πᾶσιν ὀρθοδόξως λυόμενον τὸ περὶ
δόγματος ζήτημα. Ὑπάρχει ἤδη, σὰς ἐρωτῶ, λαμπρότερα,
περιφανεστέρα ὑπὲρ ἡμῶν ἀπόδειξις εἰς τὸ προκείμενον;
Ἐλλόγως ἡδύνατό τις νὰ μοὶ ἀποκριθῇ, ὅτι δὲν ὑπάρχει·
καὶ ὅμως ἐγὼ τὸν ἀνταποκρίνομαι, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλη
πολλῇ ταύτης κρείττων, καὶ μὲ κύρος ἡγεμονικώτερον
υπερβαίνουσα. Ἄς ἐρωτήσῃ καὶ ὁ ἴδιος σκεπτικὸς τὸ ἐν
τῇ Μεσογείῳ πολιτικὸν συμβάν τοῦ 1821, τῇ ἐκπληξῶν
ὅλους τοὺς Θρόνους, καὶ συγκινήσαν ὅλους τοὺς λαούς· καὶ
αὐτὸς θέλει εἶπῃ: Μέγας ὁ Θεὸς τῶν Ἑλλήνων! «Αὕτη ἡ
ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἰψίστου!» τοῦτο πλέον αἶρει καὶ
τὴν ἐλαχίστην ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἀνωτέρω.

§. 7. Ἀφοῦ ἴδομεν, ἀδελφοί, ὅτι ὁ ἰδιωτικὸς βίος
στηρίζεται ἐπὶ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, αὕτη δὲ ἐπὶ τῆς
ὑγιоῦς ἠθικῆς, παρατηρήσαντες, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἠθικὴ
τελειότερα τῆς ἐκ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀρυσμέ-
νης, μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὴν ἔρευναν τῶν δύο ἄλλων
ζητημάτων τοῦ λόγου μας, τῶν ἀφορώντων τὴν ἀρχὴν
καὶ τὸ τέλος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου.

§. 8. Ἐνταῦθα μᾶς ἀπαντᾷ ῥητῶς καὶ εἰς τὰ δύο ὁ
Θεολόγος Γρηγόριος λέγων «Ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι καὶ εἰς
Θεὸν ἀναπαύεσθαι.» Ἀκούετε; σημεῖον ἀρχῆς καὶ τέλους τῶν

σκέψεων καὶ τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ ᾔναι ὁ
Θεὸς κατὰ τὸν μέγαν τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλον· καλῶς.
Πότε δὲ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἀληθῶς ἀρχίζομεν ἀπὸ
τὸν Θεὸν καὶ τελειόνομεν εἰς τὸν Θεόν; Ὅχι· ἐξέβαια ἄλλοτε,
εἰμὴ ὅταν κατὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν εἴμεθα ὅλοι ὅλως
ἀφιερωμένοι τῷ Θεῷ διὰ τῆς τελείας πρὸς αὐτὸν ἀγά-
πης, ὡς ἐπιτάσσει ἡ πρώτη ἐντολή· «Ἀγαπήσεις Κύ-
ριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ
σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.» Ὅταν πορευόμεθα ἐν
νόμῳ Κυρίου, ἀγαπῶντες τοὺς ὁμοίους μας ὡς ἐαυτοὺς,
καθὼς προστάζει ἡ δευτέρα ἐντολή· «Ἀγαπήσεις τὸν πλη-
σίον σου ὡς ἐαυτόν·» κάμνοντες εἰς αὐτοὺς ὅ,τι θέλομεν
νὰ κάμνωσιν καὶ αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς· «Ὅσα ἂν θέλητε ἵνα
ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν αὐτοῖς
ὁμοίως.» Ὅταν τηρῶμεν, ἀδελφοί, καὶ τὰς δύο ταύτας
ἐντολάς. Ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἐπιστήθιον τοῦ Χριστοῦ μα-
θητὴν, τὸν Θεολόγον Ἰωάννην ἡ δευτέρα ἐντολή τόσο
σφικτὰ συνδέεται μετὰ τῆς πρώτης, ὥστε ψευδόμεθα
λέγοντες, ὅτι πληροῦμεν τὴν πρώτην, ἐὰν πικραβαίνωμεν
τὴν δευτέραν. «Εἴ τις εἴποι, ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν καὶ
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, ψεύστης ἐστί.» Φυσικῶς τῷ
λόγῳ ψεύστης· ἐπειδὴ τὸν πλησίον πάντοτε βλέπομεν,
πρὸς αὐτὸν ποικιλοτρόπως συσχετιζόμεθα, καὶ δὲν τὸν
ἀγαπῶμεν, τὸν μισοῦμεν, ἐπιβουλεύομεθα τὴν ὑπόληψίν
του, ὅπως ἄλλως δυνηθῶμεν τὸν κατὰδωκομεν· πιστευό-
μεθα λέγοντες, ὅτι ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, θν οὐδέποτε
ἴδομεν; «Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε.» Διὰ τοῦτο, τότε
μόνον δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἀρχίζομεν ἀπὸ τὸν Θεὸν
καὶ τελειόνομεν εἰς τὸν Θεόν «Ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι καὶ
εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι.» ὅταν ἀγαπῶμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

κατὰ τὴν ἐντολήν· «Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.» Ὅταν τὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου συμβιβάζεται μετὰ τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας· ὅταν φυλάττωμεν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, τότε ἀγαπῶμεν ἀληθῶς τὸν Θεόν. «Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἀγαπῶν με.» τότε ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ· τότε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, τίς καθ' ἡμῶν;» Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας, ποῖον φοβούμεθα;

§. 9. Ἀλλὰ σήμερον, ἀδελφοί, πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν ἐὰν ὁ Θεὸς ᾔηται μετὰ ἡμᾶς, «εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν». Ἐὰν ἡ ἡθικὴ κατάστασίς μας, ἀφ' ἧς ἀπορρέει ἡ πολιτικὴ, φέρει πῶς εἰκόνα χριστιανικῆς ζωῆς. Οἱ λόγοι, Συμπολῖται, αἱ πράξεις, τὰ κινήματα, τὰ διανοήματα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν δίδουν τὸ ἀληθές μέτρον καὶ τοῦ ιδιωτικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου βίου μας· ἡγοῦν κατὰ πόσον ὁ Θεὸς εἶναι μετὰ ἡμᾶς, καὶ δὲν ἔχομεν νὰ φοβώμεθα τοὺς ὑπεναντίους· αὐτὸ εἶναι τὸ θέμα τῆς σημερινῆς ὁμιλίας μας· καὶ ἐδῶθεν ἐξαρτᾶται, ἢ ἡ πολιτικὴ σωτηρία μας, ἢ ἡ πολιτικὴ ἀπώλειά μας. Φυλάττωμεν τὰς ἐντολάς; ἀκολουθοῦμεν τὸν θεῖον νόμον; ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον; πάντως σωζόμεθα. Ἀθετοῦμεν ἀπεναντίας τὰς ἐντολάς; παραβαίνομεν τὸν νόμον; κατατρέχομεν τὸν πλησίον; ὧ τότε πάλιν, κακοὶ κακῶς ἀπολώμεθα! Μεγάλῃ ἐνταῦθα ἡ συνοχὴ τῆς καρδίας μου, καὶ πολλὰ βαθεῖα τῆς ψυχῆς μου ἡ λύπη. Διατί; Ἐπειδὴ διστάζω καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ εἰπῶ, ὅτι χριστιανικῶς διάγομεν· ὅτι ὠφελήθημεν δεόντως ἀπὸ τὰ παθήματα, τὰ μαθήματα τοῦ ἀθλίου παρελθόντος. Διστάζω νὰ ἀποφασίσω, ὅτι τέλος σήμερον βαδίζομεν τὴν εὐθείαν, ὅτι ἀπεκδέχθημεν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον τῆς πλά-

νης, ὅτι ἔπαυσαν πλέον τὰ λόγια, αἱ εἰσηγήσεις, αἱ ὑποσχέσεις, ἄλλα, ἄλλα, ὅλα γεννήματα ἐξαχρειώσεως καὶ διαφθορᾶς ἐσχάτης, τὰ ὅποια καταδικάζουσι τὸ ἄθλιον ἐκεῖνο παρελθόν. Ὅλοι ναὶ λέγομεν, ὅτι προτιθέμεθα τὸ κοινὸν συμφέρον· ὅλοι θιασώται τῆς βελτιώσεως καὶ προόδου τῆς πατρίδος παρουσιαζόμεθα· ὅλοι διὰ τῆς γλώσσης ἄσματα φθεγγόμεθα. Κύριος δὲ γινώσκει μόνον τί ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν διαλογιζόμεθα. Φοβοῦμαι, Σὺς λέγω τὴν ἀλήθειαν, μήποτε ὑπὸ τὴν ποῦ καὶ ποῦ πομπωδῶς ἀναπεπταμένην σημαίαν τοῦ γενικοῦ δῆθεν ἀγαθοῦ καλύπτεται καὶ παρ' ἡμῖν ἡ μεγαλητέρα πολιτικὴ ἀγυρτία, καὶ ἐν αὐτῇ ὁ τερατώδης ἐγωϊσμός, ὁ πατὴρ οὗτος τῶν συμφορῶν καὶ τῶν κινδύνων. Δὲν πρέπει, Συμπολῖται, νὰ κολακεύωμεθα ἀπὸ τὴν ιδέαν, ὅτι τὰ πάντα καλῶς ποιοῦμεν, ἀσυνεπεῖς πρὸς τὸ ἀληθές πολιτικὸν πρόγραμμα τοῦ σταδίου μας, θεραπεύοντες τὴν φιλαυτίαν μας πρὸς ὄλεθρον τοῦ πλησίον, φανταζόμενοι, ὅτι εἴμεθα παντοδύναμοι καὶ τῆς συμπράξεως ἄλλων οὐ χρῆζομεν. Οὐδὲν εἴμεθα χωρὶς τῆς ἁνωθεν συνδρομῆς. «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.» Ἐρωτῶ· Πότε ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάς προώδευε καὶ εὐτύχει; Ὅτε ἤρχιζεν ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ἐτελείονεν εἰς τὸν Θεόν. Πότε τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα ἐνίκων κατὰ κράτος τοὺς βαρβάρους; Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐστρατεύοντο κατ' αὐτῶν τεθωρακισμένοι διὰ τῆς πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης· ὅτε ἐμάχοντο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Πότε τὸ Ἑλληνικὸν πολίτευμα, εἶχεν ἐσωτερικὴν ἰσχὺν καὶ ἔχαιρεν ἐξωτερικὴν ὑπόληψιν; Ὅτ' ἐβλεπεν ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ ἀνδρα ἐκ Θεοῦ ἀρχόμενον καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαυόμενον· ὅτ' ἐκυβέρνηε τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας. Πότε πάλιν ἡ Ἑλλάς ὑπέστη τὰς μεγαλητέρας συμφορὰς καὶ διέτρεξε

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τοὺς φοβερωτέρους κινδύνους; Ὅτε ἔφυγεν ἀπὸ τὰς καρ-
διάς τῶν τέκνων τῆς ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, καὶ εἰσῆλθεν ὁ
ἐπίβουλος δαίμων τῆς διαίρεσως. Πότε ἡ Ἑλληνικὴ χώρα
ἤρχισε νὰ νοσῇ ἐσωτερικῶς καὶ νὰ προσβάλληται ἐξω-
τερικῶς; Ὅτε κατὰ δυστυχίαν ἐξέκλινεν ἀπὸ τὸ σύμβο-
λον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τῆς, ὅτ' ἐλησμόνησε τὴν ἐθνικὴν
ρήτραν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ναὶ ἀδελφοί,
αὐτὰ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, τὰ λάθη μας ἐπισκεπτόμενοι,
δυνάμεθα νὰ βελτιωθῶμεν καὶ νὰ προοδεύσωμεν. Ἐάν ὑ-
πάρχῃ εἰς ἡμᾶς πνεῦμα φιλοδοξίας, ἐάν λείπῃ ἀπὸ τὰς
καρδιάς μας ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης, ὁ δοτὴρ οὗτος ὅλων τῶν
ἀγαθῶν, πῶς δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τὸ ἀγαθόν; Δυνά-
μεθα τότε νὰ ἐγείρωμεν οἰκίαν; νὰ σώσωμεν πολιτείαν;
τίς ὁ τοὺς οἴκους οἰκοδομῶν; τίς ὁ σώζων τὰς πόλεις;
ἡμεῖς καθ' ἑαυτοὺς; ἀλοίμονον! «ἐάν μὴ Κύριος οἰκοδο-
μήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες· ἐάν
μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσ-
ων». Κατοικεῖ ποτὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἐν μέσῳ διχο-
στασίας, μεταξὺ φατριῶν καὶ κομμάτων; ἢ δὲν κατέθλι-
ψαν δεινῶς, ἢ καὶ τὴν σήμερον δὲν καταθλίβουσιν, ὡς μὴ
ᾤφελε, τὴν Ἑπτάνησον τὰ κόμματα καὶ ἡ διχοστασία; Ἄχ,
ἀδελφοί, τὸ κομματικὸν πνεῦμα, ὁ φατριασμὸς ἐξασθε-
νοῦσι βαθμὴδὸν καὶ διαλύουσι τὰς κοινωνίας· σβύνουσιν
αὐτὰς ἀπὸ τὸ πολιτικὸν βιβλίον τοῦ κόσμου. Καὶ ὑπάρχει
εἰς τὸν κόσμον, ἐρωτῶ, κοινωνικὴ συμφορὰ, τὴν ὁποίαν
δὲν ἐπροξένησαν τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία; Τῶντι. Τίς
ἐπήγαγε τὴν μυριόκλαυστον πτώσιν τῆς Βυζαντινῆς Αὐ-
τοκρατορίας; τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία. Τίς ἐδραμα-
τούργησεν ἐν Παρισίοις τὰς τραγικὰς σκηνὰς τοῦ Ἁγίου
Βαρθολομαίου κατὰ τὸ 1793; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστα-

σία· Τίς ἐν Ναυπλίῳ ἐκρήμνισεν εἰς τὸν τάφον πρὸ εἰκο-
σαετίας τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος; Τὰ κόμματα, ἡ διχο-
στασία. Τίς εἰσῆγγαγεν ἐν Ἑλλάδι τὸν ἀποτρόπαιον ἐνισμὸν,
καὶ τοῦτον ἀκόμη περιποιεῖται; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία.
Τίς τελευταῖον ἐξέβρασε τὸν χειμῶνα τῶν φρικτῶν συμβάντων
τῆς γείτονος ἀδελφῆς Κεφαλληνίας; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστα-
σία. Τίς ἐγέννησεν ὅλους τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς τῶν
πόλεων καὶ τῶν ἐθνῶν; Τὰ κόμματα, ἡ διχοστασία. Φρίτ-
τομεν, Συμπολῖται, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνθέξωμεν, ἀναγι-
νώσκοντες τὰς αἱματωμένας ταύτας σελίδας τῆς ἱστορίας!
Τοιαῦτα κακὰ προξενεῖ ἡ ἔλλειψις τῆς ἀγάπης καὶ τοιού-
τους φέρουσι καρποὺς ὁ ἐγωῖσμὸς καὶ τὸ φατριαστικὸν
πνεῦμα. Ἐλλειψεν ἡ ἀγάπη ἀφ' ἡμῶν, ἡ μήτηρ πάσης ἀρε-
τῆς, ἡ καλλίμορφος αὕτη θυγάτηρ τοῦ οὐρανοῦ; Συνεκλεί-
πousι μετ' αὐτῆς καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀρεταί. Ποῖος πι-
στεύει; Ποῖος καρτερεῖ; Ποῖος ταπεινοῦται; Ποῖος ὑπο-
μένει; Ποῖος ἀνέχεται; Ποῖος μετριοφρονεῖ; Ὁ ἀγαπῶν·
χωρὶς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, καμμία ἀρετὴ δὲν δύναται
νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ ἀγάπη δίδει γέννησιν καὶ ζῶν εἰς ὅλας τὰς
ἄλλας ἀρετάς. Αὕτη προκαθημένη τῶν ἄλλων, καὶ τὰς φωτί-
ζει μετὰ τὸ φῶς τῆς, καὶ τὰς ἐνισχύει μετὰ τὸν κραταιόν της βρα-
χίονα. Τὸ σημεῖον λοιπὸν, ἀφ' οὗ πρέπει νὰ ἀναχωρῶμεν,
καὶ τὸ σημεῖον πρὸς ὃ πρέπει νὰ τείνωμεν εἶναι ἡ ἀγάπη.
Ἄλλ' ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκ Θεοῦ, εἶναι ὁ Θεός· «Ὁ Θεὸς ἀ-
γάπη ἐστίν». Θεοπνεύστως ἄρα μᾶς ἀπεκρίθη εἰς τὰ ζη-
τήματα ὁ προεξάρχων ἐν θεολόγοις Γρηγόριος, νὰ ἀρχί-
ζωμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ νὰ τελειώνωμεν εἰς τὸν Θεόν.
«Ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι».

§. 10. Ὁ λόγος, ἀγαπητοί, καθὼς βλέπομεν, ἀποδει-
κνύει καθαρά, ὅτι ἡ νόσος τῆς πολιτικῆς μας προέρχεται

ἀπὸ τὴν νόσον τῆς ἠθικῆς μας· ἐπειδὴ αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας καλῶς ἐννοουμένων δὲν ἐφαρμόζονται, καταπατοῦνται· διότι αἱ ἐντολαὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης ἀθετοῦνται, δὲν φυλάττονται· ἐπειδὴ τὰ ἀγενῆ πάθη διαιροῦντα ἡμᾶς ἠθικῶς, μᾶς διαιροῦσι κατὰ συνέπειαν καὶ πολιτικῶς. Ἐνταῦθα θέλετε ἴσως μὲ εἶπη: Καὶ ποῦ δὲν ὑπάρχει διαφορὰ εἰς τὰς ἰδέας; Εἰς τὴν Ἀγγλίαν δὲν ὑπάρχει; εἰς τὴν Γαλλίαν δὲν ὑπάρχει; δὲν ὑπάρχει εἰς ὅλα τὰ συνταγματικά Κράτη; Ναὶ ὑπάρχει. Ἀλλ' ἡ διαφορὰ αὕτη συνίσταται εἰς τὴν ὁδὸν, δι' ἣς στοχάζονται νὰ φθάσωσιν ἀπὸ σημείου εἰς σημεῖον. Περὶ ἀρχῆς ὅμως καὶ τέλους τῆς πολιτικῆς των δὲν γίνεται καμμία συζήτησις· ὅλοι ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, ὅλοι τείνουν πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος· ὅλοι θέλουν νὰ πραγματοποιήσωσι, καὶ πραγματοποιοῦν τὸ καλὸν τῆς πατρίδος των. ἔχει οὕτως καὶ παρ' ἡμῖν; Τὸ ἐναντίον μᾶς ἐδίδαξε τὸ παρελθόν. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὸ παρόν· καὶ τοῦτο ἄχρι τοῦδε ἀρκούντως δὲν ἐδικαίωσε τὰς δικαίας τοῦ κοινοῦ προσδοκίας. Δυνάμεθα τουλάχιστον νὰ ἐλπίσωμεν εἰς τὸ μέλλον; Ἐφ' ἡμῖν καίται· ἀπὸ ἡμᾶς κρέματα. Καὶ λέγω μὲ λύπην μου τὴν λυπηρὰν ταύτην ἀλήθειαν. Πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἀπερχόμενοι εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ ἐκλέξωμεν, ὅσα καλὰ ἐπιστρέφοντες δυνάμεθα καὶ εἰς τὸν τόπον μας νὰ ἐφαρμόσωμεν, ἐπιστρέφομεν κομίζοντες τὰ ἀντίθετα, ἢ κακὰ καθ' ἑαυτὰ, ἢ καθ' ἑαυτὰ μὲν καλὰ, κακὰ ὅμως εἰς ἡμᾶς, ὡς ἀδύνατον νὰ ἐφαρμοσθῶσι καὶ νὰ ὠφελήσωσιν. Ὁ Ἕλλην ἐν γένει, οἷον ὁ Ἐπτανήσιος, ὁ Στερεολλαδίτης, ὁ Πελοποννήσιος κτλ. δὲν δύναται νὰ γείνη, οὔτε Ἀγγλος, οὔτε Γάλλος, οὔτε Γερμανός, οὔτε Ρώσος, οὔτε Ἰταλός. Καὶ ἐν τοσούτῳ ἡ ὁλονὴν

ἰσχύουσα ἐν Ἑλλάδι νομοθεσία, ἐξαίρουμένου τοῦ θεμελιώδους νόμου, δὲν εἶναι ἄλλο δυστυχῶς, εἰμὴ ἐν γαλλο-γερμανικὸν μίγμα, ἄπειρα ἐμπόδια καὶ ἀκαταλογίστους βλάβας ἐπαγομένη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τοῦ τόπου. Εὐρίσκονται ἀληθῶς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πολλὰ καλὰ, τὰ ὅποια διαμορφούμενα, τροποποιούμενα εἰς ἡμᾶς ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν μας, ἐδύναντο νὰ ᾔναι σωτηριωδέστατα. Ἀλλ' ἡμεῖς, ἀντὶ νὰ τὰ ἀναλύωμεν, νὰ τὰ καθαρῶμεν καὶ νὰ τὰ χύνωμεν, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τοῦ τύπου τῆς ἐθνότητός μας, φοροῦμεν αὐτὰ, ὅπως τύχωσιν, ἀκρίτως, ἀσχημονοῦντες καὶ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς, ἄθλιοι, πολλάκις ἀπομιμηταὶ τῶν ξένων γινόμενοι. Καίρως ὅθεν, ἀδελφοί, νὰ δεῖξωμεν περισσότερον πατριωτισμόν. Μὴ πλανώμεθα, φανταζόμενοι, ὅτι εἴμεθα καὶ ἡμεῖς γνήσιοι πατριῶται· ἀκόμη καλῶς δὲν τὸ ἀπεδείξαμεν. Ἐπειδὴ ὁ ἀληθὴς πατριωτισμὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ὀριαμβεύσῃ. Ἢ πόσον ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μας ἠδύνατο νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, ἐὰν τὴν ἀνεγινώσκομεν μὲ σκοπὸν ὠφελείας. Διατί σὰς ἐρωτῶ δὲν μιμούμεθα εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοὺς Ἀγγλους; Εἰς ποῖον ἄλλο ἔθνος διακρίνονται περισσότερον οἱ ἐθνικοὶ ἄνδρες παρὰ εἰς τὴν Ἀγγλίαν; Ὁ ἀκένωτος πλοῦτος, ὁ ἀνεξάντλητος θησαυρὸς τῆς Ἀγγλίας, μὴ νομίσητε, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὸ ἀργύριον, ἢ τὸ χρυσίον, ἢ εἰς τὰς ἐκτεταμένους αὐτῆς ἀποικίας; Ὁχι. Αὐτὸς συνίσταται ἰδίως εἰς τὸν ἐξαίρετον πατριωτισμὸν τῆς, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Δύο κόμματα, καθὼς ἡξεύρετε, ὑπάρχουσι κυρίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οἱ Οὐέγγοι καὶ οἱ Τόρρεις· ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν, καὶ οἱ δὲ μὲ μικρὰν μόνον διαφορὰν ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πολιτικῇ, καὶ τὰ δύο μέρη, λέγω, ταῦτα, πολιτεύονται πάντοτε ὑπὲρ τῶν συμφέ-

ρόντων καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἀγγλίας. Εἰς ποῖον ἄλλο ἔθνος ἡ νομοθεσία ἐκφράζει μεγαλότερον πατριωτισμὸν ἀναλόγως τοῦ καθεστώτος πολιτικοῦ συστήματος παρὰ εἰς τὴν Ἀγγλίαν; Διατί δὲν μιμούμεθα εἰς τοῦτο τοὺς Ἄγγλους; Δὲν λέγω, ἅπαγε, νὰ ἀντιγράψωμεν τὴν Ἀγγλικὴν νομοθεσίαν· ἐπεὶ δὴ τὸ προεδρεῖον ἐν αὐτῇ πνεῦμα εἶναι ἀριστοκρατικόν, καὶ ἀριστοκρατίας φυτὸν δὲν δύναται νὰ μεταφυτευθῇ παρὰ φύσιν εἰς τὰ χῶματά μας· ὅθεν οἱ Σωκράτεις, οἱ Πλάτωνες καὶ οἱ Ἀριστοτέλεις ἀνέτειλαν· ὅθεν οἱ δεινότατοι τοῦ Δημοσθένους λόγοι κατὰ Φιλίππου ἐκήρυξαν εἰς τὰ ἔθνη τὰς ἱεράς ἐλευθερίας των, ὅπου πρῶτον ὁ σπόρος τοῦ χριστιανισμοῦ ἔπεσε καὶ ἐβλάστησεν· ἀλλὰ νὰ πράξωμεν ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν ὅ,τι ἔπραξαν αὐτοὶ ὑπὲρ αὐτῶν· νὰ φυτεύσωμεν, λέγω, τὸ πολιτικὸν δένδρον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δύναται νὰ ἀναπτύξῃ καὶ νὰ θρέψῃ ὁ τόπος μας. Ἀλλ' ἡμεῖς τὰ καλὰ τῶν ξένων, οὔτε ἐζηλεύσαμεν ποτέ· οὔτε, ὡς πρέπει νὰ ἐφαρμόσωμεν αὐτὰ ἡθελήσαμεν. Τὰς καθ' ἡμῶν εἰσηγήσεις των, τὰς κολακευόσας τὸ ἄτομον, ἀλλ' αἰσχροῦς προδιδούσας καὶ τὸ ἀτομικόν, καὶ τὸ γενικὸν συμφέρον, ταύτας κατὰ δυστυχίαν ἐγκολπώθημεν καὶ ἡσπάσθημεν. Ναί, συμπολίται μου, τοιαῦτα συνέβαινον ἕως προχθές. Αὐτὰ εἶναι ἀλήθεια ἱστορικὴ, πικρὰ μὲν, ἐπεὶ δὴ ἴσως σκανδαλίζει τὰ πρόσωπα· σωστικὴ δὲ, καθότι φωτίζει τὰ πλήθη, καὶ δίδει μαθήματα ἀξιολογώτατα εἰς τὰ ἔθνη.

§. 11. Ὅλοι χαίρομεν, ὅτι ἀπὸ δύο περίπου ἐτῶν ὁ σκυθρωπὸς τῆς Ἑπτανήσου ὀρίζων ἤρχισε κατὰ θεῖαν βούλησιν νὰ μειδιᾷ· τὴν βουλὴν ταύτην τῆς Προνοίας ἔδειξεν ὅτι ἐβέβαια ἡ Μεγάλη Βρετανία, προθύμως ἀκούουσα τὰς δικαίας εὐχὰς τῶν Ἑπτανησίων, καὶ θέλουσα βεβαίως

νὰ ἐπιλαμπρύνῃ τὸ χριστιανικὸν σκῆπτρον τῆς διὰ τῆς γενικῆς καὶ φιλανθρώπου πολιτικῆς τοῦ Κάνινγκος, τοῦ Σατῳβριάνδου, τοῦ Καποδίστρια, οἵτινες ἐθεώρησαν τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ὡς μεσίτριαν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ὡς τὴν μόνην δυνατὴν νὰ συμβιβάσῃ τὰ διάφορα συμφέροντα τῆς Δύσεως ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀποπτύουσα ἐπομένως τὴν γενοπράγμονα καὶ φιλότουρκον πολιτικὴν τοῦ Καστελρηγίου, τοῦ Τελεῦράνδου, τοῦ Μετερνίχου. Μὴ φοβώμεθα, ὅτι οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς δύναται ἀποινήτῃ νὰ παραβιάωσι τὰ θεῖα προστάγματα, κρατοῦντες παρὰ φύσιν διεστώτα, ὅσα ἡ φύσις, ἡ θέσις, ὁ Θεὸς ἀπαιτοῦσι συνεστώτα, καὶ ἐν ἡθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐγὼ ἀπαρτίζοντα. Μὴ φοβώμεθα, λέγω σας ἀδιστάκτως, νὰ κατισχύσωσι τῶν ἀποφάσεων τῆς Προνοίας, αἱ σφαλεραὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοιαι· «Σοφίας οὐ κατισχύσῃ ποτὲ κακία.» ἀλλὰ πότε; Ἀφοῦ, ἀδελφοί, ἀπεκδυθῶμεν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ὅστις πάντοτε διεκύβευσε τὰ τιμιώτερα συμφέροντά μας· ἀφοῦ ἀποσεῖσωμεν τὸν δεσμεύοντα τὰς ψυχὰς μας κακόμορφον ἐγωϊσμόν· ἀφοῦ συντρίψωμεν τὴν κατέχουσάν ἡμᾶς ἄλυσον τῆς φιλοδοξίας καὶ μικροφιλοτιμίας· ἀφοῦ ἀποβάλωμεν ὡς ἄχρηστον εἰς αἰῶνα δημοσιότητα τὸ ἄνανδρον μέσον τῆς ραδιουργίας, ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύστῳ νὰ ὑποσκελίσῃ τὸν ὠφέλιμον ἀδελφὸν ἀγωνιζομένης· ἀφοῦ πνίξωμεν τὸν κατεσθίοντα τὰς καρδίας μας φαρμακερὸν ὄφιν τοῦ φθόνου· ἀφοῦ ἀποτεινάξωμεν ὅλα τὰ ἔργα τοῦ σκότους. Ναί, ἀδελφοί, καὶ ἐνδυθῶμεν τὸν νέον ἄνθρωπον, τὸν ἄνθρωπον τῆς ἀγάπης, τῶν ἐντολῶν τὸν ἐργάτην· ἀφοῦ περιφρουρηθῶμεν μὲ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, μὲ τὸ ἀκαταμάχητον ὅπλον τῆς ἐν Χριστῷ ἐνώσεως, βουλευόμενοι ἐν κοινῷ, οὐχὶ ἐπιδεικνύμενοι ἐν κοινῷ, ἐργαζόμενοι ἐν κοινῷ ὑπὲρ

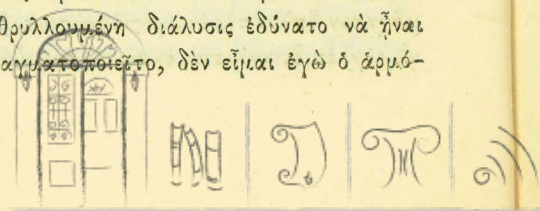
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τοῦ πλησίον, οὐχὶ κατὰ τοῦ πλησίον ἐν κοινῷ σοφίζόμενοι, ἀφίνοντες τὰς προσωπικότητας, διώκοντες τὰς γενικότητας, τοῦ φωτὸς μόνον τὰ ὅπλα περιβαλλόμενοι, τότε δικαίως καὶ εὐσχημόνως πολιτευόμενοι. Τότε «σοφίας οὐ κατισχύση ποτὲ κακία.» Μὴ νομίσωμεν, συμπολίται, ὅτι ἐκ τῶν θεωριῶν τὰς ὁποίας τινὲς ἀπέκτησαν εἰς τὰ καλούμενα Πανεπιστήμια, ἢ ἐκ τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας συνέλεξαν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πείρας, ἐκ τούτων μόνων δύνανται νὰ προβλέπωσι τὰς πλεκτάνας τῶν ἀλλοτρίων; ἀπατώμεθα. Διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν δυνάμεθα μόνον νὰ παρατρέπωμεν τὰ βέλη τῶν ὑπεναντίων, νὰ ματαιώνωμεν τὰ σχέδιά των· διὰ τῆς δικαιοσύνης, ἥτοι τῆς ἀρετῆς, τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ ὁ Κύριος, διὰ τῆς εὐθύτητος, τὴν ὁποίαν γνωρίζει τὸ πρόσωπόν του, δυνάμεθα ν' ἀντιπαραταχθῶμεν καὶ νὰ νικήσωμεν· «Δίκαιος Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν, εὐθύτητας οἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.» Ἐν τῇ ἀρετῇ ὑπάρχει πᾶσα δύναμις, πᾶσα ἰσχύς· τὴν ἀρετὴν καὶ ὁ ἐχθρὸς θαυμάζει. «Οἶδε καὶ πολέμιος ἀρετὴν θαυμάζειν.» Τότε, ἀδελφοί μου, «Ὁ Θεὸς μετ' ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς καθ' ἡμῶν·» τότε ὁ Θεὸς μὲ ἡμᾶς καὶ κανένα δὲν ἔχομεν νὰ φοβώμεθα· τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τοῖς ἐχθροῖς: Καὶ πολυπλασιάσαντες τὰς δυνάμεις σας θὰ νικηθῆτε· «Ἰσχυρότερες ἡττάσθε.»

§. 12. Δὲν δύνάμει ἀγαπητοί, νὰ τελειώσω τὸν λόγου μου, ἐὰν δὲν σᾶς εἴπω ὀλίγα καὶ περὶ τῆς φημιζόμενης διαλύσεως τῆς Βουλῆς μας. Πρὸ πολλοῦ λέγεται ὅτι ἡ Α. Ε. ὁ Μέγας Ἀρμοστής ἐν ὀνόματι τῆς Βασιλείσεως του καὶ προστάτιδος ἡμῶν θέλει διαλύσῃ τὴν Βουλὴν. Κατὰ πόσον ἡ διαφυλλομένη διάλυσις ἐδύνατο νὰ ᾔηται ὠφέλιμος, ἐὰν ἐπραγματοποιεῖτο, δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ ἀρμό-

διος ἄνθρωπος νὰ τὸ ἐξετάσω, οὔτε ἐνταῦθα ὁ οἰκεῖος τόπος διὰ νὰ τὸ ὑπομνηματίσω. Λέγω δὲ μόνον, ὅτι οὐδὲν δύναται, ἐπελθούσης τῆς διαλύσεως, νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὰς σημερινὰς κρίσιμους περιστάσεις, νὰ ἀγορεύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὰς ἄλλας Δυνάμεις ἀπέναντι τῶν μεγάλων διατρεχόντων, εἰμὴ ἡ ἔμφρων πολιτικὴ διαγωγὴ μας εἰς τὰς νέας πάλιν ἐκλογάς, καθὼς ὅλοι μετ' ἐμοῦ συνομολογεῖτε. Τὸ ζήτημα εἶναι μείζονος λόγου· εἶναι περὶ τῶν ὅλων· καὶ δὲν πρέπει νὰ διακυβεύσωμεν τὴν λύσιν του μὲ τὰς ἀφροσύνας τοῦ παρελθόντος. Τὸ εὐκταῖον ἀποτέλεσμα τῶν ἐκλογῶν δύναται μόνον νὰ πείσῃ καὶ τὸν ἴδιον Ἀρμοστὴν νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ Θεὸς κήδεται ἀληθῶς τῶν Ἑπτανησίων, ἀναφερόμενος εἰς τὴν Βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας, τὴν ἡμετέραν Προστάτιδα, ὅτι οἱ Ἑπτανήσιοι εἶναι ἄξιοι κρείττονος τύχης, τύχης μονίμου, τύχης, ὁποίαν ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἐπιζητεῖ, εἰς ἣν ἡ θεία Πρόνοια εὐδοκεῖ, καὶ ὅχι ὁποίαν ἡ ἀνθρώπινος ἐπίνοια θέλει· ὅτι ἤλθε καιρὸς ἐπαναλαμβάνω, νὰ ἐπιχύσῃ νέαν λάμψιν εἰς τὸ Βρετανικὸν διάδημα ἡ Προστατεύουσα Δύναμις, ἐφ' ἧς ζουσα τὰς γενικὰς τὰς φιλανθρωπικὰς ιδέας τῆς πολιτικῆς τοῦ ἀθανάτου Κάνιγκος, αὐτοῦ τοῦ ἐνδόξου πολίτου τῆς καὶ φίλου εἰλικρινοῦς τοῦ μεγάλου Ἑλλήνος. Ναί. Ἀλλὰ πότε καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τοιοῦτον εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα; Πότε; Ὅταν καὶ λέγοντες, καὶ πράττοντες, καὶ διανοούμενοι φέρωμεν ἐγκεκολλημένον ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ἀνωτέρω κατὰ πλάτος ἐξηγηθὲν χρυσοῦν λόγιον τοῦ Θεοφύρου Πατρὸς «ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι·» ὅταν διὰ τῆς καθαρᾶς εἰς τὸ καλὸν προαιρέσεως ζητήσωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ εἰς τὰς καρδίας τί ποιητέον. Ἐπειδὴ ἄνευ τῆς θείας χάριτος τί-

ποτε καλὸν δὲν εἴμεθα καλοὶ νὰ πράξωμεν». Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν». Καταβαίνει δὲ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν ὅταν ἐξετάσωμεν πῶς δυνάμνηθα νὰ ἔχωμεν τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα εὐάρεστον τῷ Θεῷ· καὶ ἄλλως δὲν δυνάμνηθα παρὰ διὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ὅταν πάντες ἡνωμένοι πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἐν μιᾷ ψυχῇ καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἔχωμεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν τὸν πατέρα τῆς ἀγάπης τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τὴν θείαν ἐπαγγελίαν του. «Ὅπου δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.» Οὕτως, ἀγαθοὶ συμπολῖται, τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, ἔστω διὰ παντὸς ὁ κινῶν ἡμᾶς κατὰ πάντα ἠθικὸς καὶ πολιτικὸς ἄξων· ἡ πρόοδος τῶν κοινῶν ἔστω πάντοτε τὸ κέντρον, πρὸς ὃ ὀφείλουσιν νὰ καταντῶσιν ὅλοι ἡμῶν αἱ σκέψεις καὶ πράξεις· τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς πατρίδος, καὶ οὐδὲν ἐκτὸς τῆς πατρίδος. Ὅλοι ἀδελφοὶ εἴμεθα, ὅλοι εἰς ἓνα Θεὸν πιστεύομεν, ὅλοι ὀρθοδόξως αὐτῷ λατρεύομεν· ὅλοι ἐν συμφέρον ἔχομεν καὶ ἐν τούτῳ ζῶμεν, τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. Ὑπὲρ αὐτῆς, χρεῖας καλούσης, καὶ τὴν ἄκραν ἀγάπην χρεωστούμεν νὰ μαρτυρήσωμεν. «Οὐδεὶς πλείονα ταύτης ἀγάπης ἔχει· ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ».

§. 13. Ἐλθωμεν λοιπὸν, ἀδελφοί, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ποθομένου ἀποτελέσματος· δεῖξωμεν ὅλοι κατὰ τὰς νέας ἐκλογὰς τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην. Ἡμεῖς εἴμεθα ἡπα-
 τρις, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀγαπῶμεν; Ἀκούετε ἐκλογαίς τῶν μελλόντων Βουλευτῶν; Προσέξατε καλῶς εἰς τὰς ἐκλογάς. Ἐπικαλέσθητε ὅλοι ἐκ καρδίας τὸν Κύριον νὰ Σᾶς δείξῃ τοὺς χρηστοτέρους καὶ ἱκανωτέρους πολίτας· αὐτοὺς πρέπει μὲ τὴν ψῆφον σας νὰ ὑψώσητε εἰς τὸ Βουλευτικὸν ἀξίωμα τῆς Πολιτείας. Ἰδετε μὴ σᾶς τὸ ἀπῆλθεν ἀπὸ τὰς χεῖρας κα-

νεῖς ἐπιτήδειος ὑποκριτῆς, ἢ ἄλλος ἀφυῆς δημοκόπος. Ἀνοίξατε καλὰ τοὺς ὀφθαλμούς σας, μὴ ποτε ἀπατηθέντες ἀπὸ δολίας εἰσηγήσεις, ἢ ἄλλας ἀτόπους ὑποσχέσεις ἐκλάβετε ὡς ἀγγέλους φωτὸς τοὺς μετημφισμένους υἱοὺς τοῦ σκότους. Αὐτοὶ παρουσιάζονται πολλάκις, ὡς φίλοι πάντων τὰ μέγιστα διὰ τοῦ στόματος ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ ἐνθουσιασμένοι. «Οἱ λόγοι αὐτῶν, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ, ἠπαλύνθησαν ὑπὲρ ἔλαιον, καὶ αὐτοὶ εἰσὶ βολίδες». Ἐνθυμεῖσθε τί Σᾶς εἶπον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ λόγου μου· ὅτι ἡ χρηστότης καὶ ἡ ἱκανότης κρατοῦσι τὴν κλεῖδα δι' ἧς πρέπει ν' ἀνοίγηται εἰς τὸν πολίτην ἡ θύρα τῆς Πολιτείας. Ἡ συγγένεια, ἡ φιλία, πᾶσα ἄλλη κοινωνικὴ ὑποχρέωσις, στερούμεναι τῶν στοιχείων τῆς εὐθύτητος καὶ ἱκανότητος δὲν πρέπει ἀπέναντι τοῦ γενικοῦ συμφέροντος νὰ ἐπηρεάζωσι τὰς συνειδήσεις μας. Ὁ πιστότερος φίλος, ὁ γνησιώτερος συγγενὴς πρέπει νὰ ᾔνῃ εἰς ὅλους μας· ἡ ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη, πᾶσα ἄλλη ἀρετή. Εἰς αὐτὰς ἐμπιστευόμενοι ποτὲ δὲν φοβούμεθα ν' ἀπατηθῶμεν. Ὁ παρ' ἀξίαν ἐνδεδυμένος τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα, ἢ πᾶσαν ἄλλην δημοσίαν περιβολὴν δύναται πῶς νὰ παρομοιασθῇ μὲ τὸ μωρὸν καὶ ἀσύνετον ἐκεῖνο παιδίον· τὸ ὁποῖον φοροῦν πολυτάλαντον μακρὸν ἱμάτιον ἀσχημονεῖ ἐν αὐτῷ καὶ ἐμπερδευόμενον πίπτει μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν λάσπην καὶ τὸ ρυπώνει. Οὕτως, ἀδελφοί, μὴ δώσητε «τῷ μὴ ἔχοντι»· ἤτοι, μὴ προσφέρητε τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα εἰς ἀνθρώπους στερημένους ἀγαθῆς προαιρέσεως, καὶ συνέσεως πολιτικῆς. Δώσατε τῷ «ἔχοντι»· ἤτοι ἐμπιστεύθητε τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα εἰς ἀνδρας ἀκεραίους καὶ συνετοὺς. Ἐνθυμήθητε τελευταῖον, ὅτι εἴσθε βαρέως υπεύθυνοι ἀπέναντι τῶν πολιτῶν, οἵτινες, ἢ δὲν ἔχουν τὰ προσόντα τοῦ ἐκλέγειν, ἢ

δὲν ἤξεύρω πῶς ἀπεκλείσθησαν τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου. Ἐπειδὴ ὅπως φανερὰ θεωροῦνται οἱ βουλευταὶ ὡς ἀντιπρόσωποι, καὶ οἷον ἐπίτροποι καὶ ἐντολοδόχοι τῶν ἐκλογέων, τοιοῦτοτρόπως θεωροῦνται σιωπηλῶς καὶ οἱ ἐκλογεῖς ὡς ἀντιπρόσωποι, καὶ οἷον ἐπίτροποι καὶ ἐντολοδόχοι τῶν ἄλλων πολιτῶν. Ἐπειδὴ ὅλοι κοινῶς οἱ πολῖται συντελοῦσιν εἰς τὴν σύστασιν τῆς Πολιτείας· ὅλοι συνεισφέρουσιν πρὸς παγίωσιν καὶ συντήρησιν τῆς.

§. 14. Ταῦτα, ἀδελφοί μου, ἐκθέτων μετὰ παρρησίας καὶ γὰρ ὁ ἐλάχιστος συμπολίτης Σας, πρὸς καλῶς νὰ τὰ θεωρήσῃτε ὡς μικρὸν μὲν, ἀλλ' εἰλικρινὲς μαρτύριον τῆς πρὸς ὑμᾶς ὀφειλομένης ἀγάπης μου. Εὐχομαι δὲ, ἵνα ἄλλοι ἐξ ὑμῶν πραγματευθῶσι διὰ μείζονος λόγου καὶ βαθυτέρας ἐρεΐνης τὸ σπουδαιότατον τοῦτο θέμα τῆς σημερινῆς ὁμιλίας μας, καὶ ἐνταῦθα, καὶ ὅπου ἄλλοι τὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος τὸ ἀπαιτήσουσι. Τοῦτο ἐπιθυμῶ, αὐτὸ ἐλπίζω· ἄλλοι καλῆτερον ἐμοῦ νὰ δείξωσι τὴν εὐθεΐαν, φωτίζοντες καμὲ εἰς τὴν διάγνωσιν τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος. Τοῦτο εἶναι τὸ προσφιλέστερον μέλημα τοῦ νοός μου, αὐτὸ Συμπολίται, τὸ γλυκύτερον ἐπιθύμημα τῆς καρδίας μου.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Πωλεῖται Ὁβολ. παλ. 12.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ